

Overdenking zondag 17 juli 2022 Ds. Henri ten Brinke De Drie Ranken

I Samuel 1 : 1-20 en Lucas 10 : 38-42

Gemeente van Christus, mensen van God,

Het verhaal is gauw verteld : Jezus en zijn discipelen, op reis naar Jeruzalem, worden onderweg gastvrij ontvangen in een zeker dorp in een huis van ene Martha, die daar woont met Maria, haar zuster. Uit het Johannesevangelie weten wij dat beiden zusters van Lazarus zijn. Jezus geeft er onderricht. Maria zet zich aan zijn voeten en luistert aandachtig naar zijn woord. Martha draaft af en aan met spijs en drank. Geergerd vraagt zij aan Jezus wat Hij daar nu van vindt, dat Maria geen hand uitsteekt. 'Martha, Martha', zegt Jezus, je maakt je druk om vele dingen, maar slechts een ding is nodig. Maria heeft het goede deel gekozen, dat niet van haar wordt weggenomen.

Eerlijk gezegd is het geen eenvoudige geschiedenis die hier kort in een paar zinnen wordt neergezet. Een verhaal ingeklemd, niet zonder reden, tussen de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan en het Onze Vader, het gebed dat Jezus zijn discipelen leert. Wat moet je met zo'n ogenschijnlijk simpel huis-tuinen-keuken-tafereel ? Je snapt onmiddellijk dat Maria de goede keuze maakt door naar Jezus te luisteren, maar je snapt ook dat dat zij dit kan doen dankzij die overijverige, zorgzame Martha. Bovendien is er verscheidenheid in gaven. In talenten. De een mediteert graag, is naar binnen gericht, een denker, de ander is een doe-mens, vooral naar buiten gericht, die bij voorkeur praktisch de handen uit de mouwen steekt. Wat je vooral niet moet doen is die twee tegen elkaar uitspelen. Allebei zijn ze nodig. De valkuil bij de uitleg van dit verhaal is om moralistisch de houding van Maria onder kritiek te stellen tegenover de houding van Martha. In de traditie van de kerk is dit verhaal vaak gelezen als een pleidooi voor wat wel heet de *vita contemplativa* het contemplatieve, beschouwende leven, waarvoor Maria model staat, boven de *vita activa*, het actieve, handelende leven, waarvoor Martha model staat. In die valkuil moeten wij niet stappen.

Het verhaal gaat niet over twee vrouwen van vlees en bloed en het tafereel speelt zich ook niet af in een huis in een dorp waar Jezus met zijn discipelen op bezoek komt. Het verhaal gaat over twee wijzen van geloven. De beide zusters Martha en Maria beelden samen Israel uit. Met z'n tweeën staan zij voor het volk van God. Een Vader had twee dochters. Het bijbelse beeld van een Vader met twee zonen – Kain en Abel, Jacob en Ezau, de verloren zoon en zijn oudere broer – kennen wij. Met het beeld van twee dochters, twee zusters, die twee werelden symboliseren zijn wij niet vertrouwd. Met het beeld van een vrouw die het volk van God representeert weer wel. In dit verhaal is die ene vrouw in twee gestalten gesplitst. Israel is van binnen verscheurd. Twee zielen wonen in haar borst. Er zit een Martha in en er zit een Maria in. En die twee liggen met elkaar overhoop.

Martha is bedrijvig. Zij staat voor de wetsgetrouwe orthodoxie. De oudste is zij. Martha houdt het huis op orde. Plichtsgetrouw en nauwgezet doet zij wat er van haar verwacht wordt. Zij houdt zich aan de regels en heeft het zo druk met het volgen van alle voorschriften dat ze gewoonweg niet de tijd en de rust heeft om de messiaanse boodschap te horen. Maria is later geboren. Meer vrijgevochten is

zij. De regels van het huis kunnen haar eerlijk gezegd gestolen worden. Maar uitgerekend zij is een discipel van Jezus. Zij zit aan zijn voeten om maar geen woord van Hem te missen. Martha zit ontevreden orthodox te wezen. Nu mag je natuurlijk best orthodox, recht in de leer zijn, als je het maar in vrijheid bent. Niet verbeteren, verhard of verzuurd. En als je een ander die een andere weg meent te moeten gaan maar niet verkettert. Want het belangrijkste is en blijft dat je in liefde open staat voor God en wie God op je weg zendt. En dat is nou juist waar het bij Martha aan schort. Ze klaagt en klaagt ook aan. Jezus zit in haar huis liefde uit te stralen en Martha loopt rond met een strak gezicht.

Maria ziet het wel. Zij is ontvankelijk voor het nieuwe dat met Jezus Israel is binnengekomen. Zij laat graag de boel de boel, want wat het zwaarst weegt moet het zwaarst wegen. Zij zet zich aan de voeten van Jezus en luistert. Wie is deze vreemdeling ? Deze leraar vervuld van de tora, maar zo anders dan Martha. Hij leert Maria om met nieuwe ogen naar de Eeuwige te kijken, naar de mensen en naar zichzelf. Martha durft die overgave niet aan en verhardt zich in haar taken. Zij wordt door Jezus in het ongelijk gesteld. Zoals in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan de priester en de Leviet in het ongelijk worden gesteld.

Een vader had twee dochters. Twee wijzen van geloven beelden zij uit. Zij wonen in hetzelfde huis. Ze leven in iedere mens. Ze horen bij elkaar. Ze zijn van alle tijden. Martha is in beslag genomen door het vele dienen. En natuurlijk, het woord moet vlees worden. Het moet worden gedaan. Maar als dat een kramp wordt dan ben je onvrij. Dan zit een mens gevangen in zijn of haar activisme. En dan kom je onherroepelijk een keer droog te staan. Maria zit aan de voeten van Jezus. In vertrouwensvolle overgave. Zij is stil en ontvankelijk geworden van binnen en stelt zich open voor het enig noodzakelijke. Het enig noodzakelijke. De zorgen van het dagelijks bestaan mogen een mens nooit geheel in beslag nemen, omdat ze afleiden van het horen, voor het open staan voor God. Om iemand te kunnen zijn. Om te kunnen handelen en dienen, moet je allereerst kunnen horen en ontvangen. Wie niet kan horen en ontvangen kan niet geven en niet doen. Een tijd gaat dat goed, maar op de lange duur gaat het fout.

Martha en Maria. Ze staan symbool voor twee wijzen van geloven. Twee vormen van spiritualiteit. Ik vertelde net dat je die beide vormen niet tegenover elkaar uit moet spelen. Allebei hebben ze hun waarde en zijn ze nodig. Waar het om gaat dat is de openheid, de ontvankelijkheid voor dat enig noodzakelijke. Het enig noodzakelijke waar Maria voor heeft gekozen en dat haar niet zal worden ontnomen. Wat is dan dat enig noodzakelijke ?

Binnen het meditatie netwerk Vacare heeft Kick Bras dat ooit op een mooie, heldere manier onder woorden gebracht. Aan de mensen van de meditatiegroep heb ik het al vaak verteld, maar het is zinvol om het vanmorgen in het licht van de evangelielezing nog eens aan te halen. Als grondprincipe gebruikt hij het latijnse woord Vacare : vrij zijn. Om vrij te kunnen zijn voor jezelf en voor de ander is het nodig eerst vrij te zijn voor God. Alleen wie vrij is voor God kan ook vrij zijn voor zichzelf en voor de ander. In die volgorde. Het enig noodzakelijke is dus vrij zijn voor God. In stilte, in gebed en in meditatie. In de weg naar binnen. En als je die weg bent gegaan kun je in vrijheid de weg naar buiten gaan. Naar jezelf, naar de ander, naar de wereld. Geloven als een staan in vrijheid.

Geestelijke vrijheid. Want waar de Geest van de Heer is daar is vrijheid. In mijn vakantie was ik een week in Taize. Ik werd, zoals elke keer, opnieuw geraakt door de ijzersterke verbinding tussen de meditatieve stilte, de weg naar binnen enerzijds en het engagement met de wereld, de weg naar buiten anderzijds. Op een natuurlijke manier zijn die beiden daar met elkaar in balans. Als een blijvende bron van inspiratie voor een ieder die op zoek is naar die balans. Dat die balans ons ieder persoonlijk en als geloofsgemeenschap gegeven mag zijn. Amen.